

نیما یوشیج

شرح منظومه مانلی
و پانزده قطعه دیگر

www.ketab.ir

عبدالمحمد آیتی

سرشناسه	: آیتی، عبدالمحمد، ۱۳۰۵-۱۳۹۲.
عنوان و نام پدیدآور	: نیما یوشیج : شرح منظومه مائلی و پانزده قطعه دیگر / عبدالمحمد آیتی.
مشخصات نشر	: تهران : نشر فرزانه روز، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	: ۱۹۶ص.
شابک	: ۵-۴۴-۶۱۳۸-۹۶۴-۹۷۸
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتبانامه.
موضوع	: نیما یوشیج، ۱۲۷۴-۱۳۳۸، مستعار -- نقد و تفسیر
موضوع	: نیما یوشیج، ۱۲۷۴-۱۳۳۸، مستعار -- یادداشت‌ها، طرح‌ها و غیره
موضوع	: Nima Yushij, Notbooks, sketchbooks, etc
موضوع	: شعر فارسی -- قرن ۱۴ -- تاریخ و نقد.
شناسه افزوده	: Persian poetry -- 20th century -- History and criticism

رده بندی کنگره PIR۸۷۸۵ :

رده بندی دیویی ۸۶۱/۶۲ :

شماره کتابشناسی ملی ۷۹۴۶۷۷۱۵ :

فرزان

نیما یوشیج

شرح منظومه مائلی

و پانزده قطعه دیگر

تألیف : عبدالمحمد آیتی

چاپ اول : ۱۴۰۰ ؛ تیراژ : ۷۰۰ نسخه ؛ قیمت : ۷۰۰۰۰ تومان

ناظر چاپ : مجتبی مقدم ؛ طراح جلد : علی بخشی

حروف نگاری : شبستری ؛ لیتوگرافی : لاله ؛ چاپ و صحافی : تاجیک

تمامی حقوق این اثر محفوظ است

تکثیر یا تولید مجدد آن کلی و جزئی به صورت (چاپ - فتوکپی - صوت - تصویر و انتشار الکترونیکی)

بدون اجازه مکتوب ناشر ممنوع و موجب تعقیب قانونی خواهد بود.

میدان ونک ، خیابان گاندی شمالی، پلاک ۹، واحد ۱۰

تلفکس : ۸۸۸۲۲۴۷ - ۸۸۸۷۲۴۹۹ - ۸۸۶۷۹۴۴۳

صندوق پستی : ۱۹۶۱۵/۵۷۶

E-mail : info@farzanpublishers.com

www.farzanpublishers.ir

ISBN: 978-964-6138-44-5

شابک : ۵-۴۴-۶۱۳۸-۹۶۴-۹۷۸

فهرست

۱	مقدمه
۴۳	مانلی
۴۵	مقدمهٔ نیما بر منظومه مانلی
۴۹	مانلی
۱۲۹	پانزده قطعهٔ دیگر

مقدمه

● من این کار را آغاز کرده‌ام، یعنی شرح نوشتن بر شعر نیما را به شیوه‌ای که بر شعر قدما شرح می‌نوشتند و می‌نویسند نه به صورت تفسیر و تحلیل چنانکه برخی از اهل قلم کرده‌اند و می‌کنند. شاید بعضی از بزرگان دیرپسند در کار من به دیده انکار بنگرند و کسانی که شعر نیما را بهتر از من می‌فهمند، بگویند فلانی، فلان مضمون و فلان عبارت را نفهمیده که به یقین همین طور هم هست، ولی با همه اینها خواسته‌ام کاری را آغاز کنم تا آنهایی که احق و اولی هستند قلم به دست بگیرند و گره‌دهها مشکل دیگر را بکشایند.

شرح نوشتن بر اشعار شاعران کاری است دیرین. بسیار شرحها که بر اشعار انوری و خاقانی و نظامی و مولوی و حافظ نوشته‌اند و هنوز هم می‌نویسند. تصحیح دیوانهای اشعار و به دست دادن نسخه‌ای عاری از الحاقیها و تحریفها کاری است بس ارزنده حتی مقدم بر شرح، ولی این همه کار نیست؛ بخش اعظم کار، حل مشکلات است. البته نمی‌توان شاعر را — اگر شاعر باشد و نخواهد به اصطلاح نیرنگ بازو و خواننده را سردرگم کند — تکلیف کرد که به گونه‌ای شعر بگوید که همه کس از عالی و دانی آن را بفهمد. زیرا این خواننده است که باید خود را تا سطح ذهن و فکر شاعر ارتقا دهد، نه اینکه شاعر خود را تا سطح فهم خواننده پایین بیاورد. شعر نیما از نوع اشعار معضل و مشکل است، همان گونه که در شعر سبک قدیم، شعر انوری و خاقانی و نظامی و صائب و بیدل معضل و

مشکل است. مثلاً نیما به جای آنکه بگوید، امواج دریا به چشم می آیند، یا دیده می شوند، می گوید «و در قعر نگاه امواج او تصویر می بندند».

(مجموعه کامل، ص ۴۳۸)

آن سان که نظامی هم به جای آنکه بگوید جان از قالبش بیرون آمده بود، می گوید «یوسفش از چه به در افتاده بود» (مخزن الاسرار، ص ۱۲۶). چه می توان کرد؟ اگر نگوییم دوست دارد به سخن خود فخامت بخشد می گوییم چیزی که به طور طبیعی از ذهنش گذشته و بر قلمش جاری شده این بوده. حال این خواننده است که باید بکوشد تا به اعماق آن ذهن تصویر ساز راه جوید. بعضی بر نیما ایراد می کنند که ما شعر او را نمی فهمیم؟ در شعر سعدی که افسح المتکلمین است به چنین بیتی بر می خوریم:

دو پاکیزه پیکر چو حور و پری چو خورشید و ماه از سه دیگر بری
(سعدی، کلیات، ص ۲۱۶)

مسلماً اگر قدری فکر می کنیم، اشکال در ترکیب «سه دیگر» است که باید بدانیم به معنی «سوم» است تا مشکل حل شود. یعنی آن دو چون حور و پری، پیکری زیبا داشتند، و همان گونه که حور و پری سومی ندارند، آن دو پاکیزه پیکر هم سومی نداشتند. یعنی کسی در زیبایی همتایشان نبود.

مشکل شعر نیما با شعر قدما فرق دارد. نیمی از مشکلات شعر قدما مشکلات لفظی است. مثلاً واژه هایی که امروز برای ما مهجورند و در آن زمانها رایج بوده اند. یا اصطلاحات علمی از ریاضی و نجوم و پزشکی و داروگری یا اصطلاحات فلسفی و امثال آنها به ویژه در شعر قرن ششم که دامنه این گونه علوم و معارف گسترده شده بود و شاعر با آنها آشنایی یافته و اکنون آموخته های خود را در شعر خود می گنجاند:

کیوان موافقانِ تو را گر جگر خورد نسرین چرخ را جگر جذبی مُسته باد
(انوری، دیوان، ص ۱۱۸)